

O'ZBEKISTONDA TIBBIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI VA UNI TADQIQ QILISH METODOLOGIYASI

Mirzayeva Farangiz Farrux qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Talabasi.

farangizmirzaeva03@gmail.com

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada O'zbekistonda tibbiy turizmni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari keng tahlil qilingan. Xususan, tibbiy turizm tushunchasining iqtisodiy mohiyati, uning xizmatlar eksportidagi o'rni va mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri yoritib berilgan. Shuningdek, O'zbekistonda tibbiy turizmning shakllanish bosqichlari, rivojlanish omillari va mavjud muammolari tizimli ravishda o'rganilgan. Maqolada tibbiy turizmni rivojlantirish istiqbollari, jumladan ixtisoslashgan tibbiy markazlar tashkil etish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish va marketing strategiyalarini takomillashtirish masalalari asoslab berilgan. Bundan tashqari, ushbu sohani ilmiy jihatdan o'rganish metodologiyasi ishlab chiqilib, tizimli yondashuv, statistik tahlil, so'rovnoma, taqqoslash va ekonometrik modellashtirish usullarining ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari asosida O'zbekistonda tibbiy turizmni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

***Kalit so'zlar:** tibbiy turizm, sog'liqni saqlash tizimi, xizmatlar eksporti, turizm infratuzilmasi, innovatsion texnologiyalar, telemeditsina, iqtisodiy rivojlanish, xalqaro hamkorlik, marketing strategiyasi, SWOT tahlil, iqtisodiy samaradorlik, turizm diversifikatsiyasi.*

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida turizm sohasi eng tez rivojlanayotgan tarmoqlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda turizmning yangi yo'nalishlari shakllanib, ular orasida tibbiy turizm alohida o'rin egallay boshladi. Tibbiy turizm bu insonlarning sog'lig'ini tiklash, diagnostika, davolanish yoki rehabilitatsiya maqsadida boshqa hudud yoki davlatlarga safar qilishi bilan

bog‘liq murakkab ijtimoiy-iqtisodiy jarayondir. Ushbu yo‘nalish nafaqat sog‘liqni saqlash tizimi bilan, balki xizmatlar sohasi, transport, mehmonxona xo‘jaligi va boshqa turdosh tarmoqlar bilan ham uzviy bog‘liqdir. Shu sababli tibbiy turizm mamlakat iqtisodiyotiga ko‘p yo‘nalishli ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda turizmni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Xususan, turizmni diversifikatsiya qilish, ya‘ni uning yangi yo‘nalishlarini rivojlantirish orqali mamlakatga xorijiy turistlar oqimini oshirish maqsad qilingan. Ana shunday istiqbolli yo‘nalishlardan biri bu tibbiy turizmdir. O‘zbekiston o‘zining geografik joylashuvi, tabiiy resurslari, nisbatan arzon va sifatli tibbiy xizmatlari, malakali mutaxassislari bilan ushbu sohani rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Shu bilan birga, mamlakatda olib borilayotgan islohotlar, xususan sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, xususiy sektorni rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish jarayonlari tibbiy turizmning rivojlanishiga mustahkam zamin yaratmoqda. Tibbiy turizmning iqtisodiy mohiyatini tahlil qiladigan bo‘lsak, u xizmatlar eksportining muhim shakllaridan biri hisoblanadi. Ya‘ni, xorijiy bemorlar mamlakatga kelib, tibbiy xizmatlardan foydalanadi va bu orqali mamlakatga valyuta tushumi ta‘minlanadi. Bundan tashqari, tibbiy turizm infratuzilmasini rivojlantirish orqali yangi ish o‘rinlari yaratiladi, xizmatlar sifati oshadi va boshqa turizm yo‘nalishlari bilan integratsiya kuchayadi [1].

O‘zbekistonda tibbiy turizmning shakllanish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat bo‘lib, dastlabki bosqichda asosan sanatoriy-kurort tizimi rivojlangan edi. Bu davrda sog‘lomlashtirish maskanlari va dam olish zonalari asosiy rol o‘ynagan. Keyingi bosqichda esa sog‘liqni saqlash tizimida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilib, zamonaviy klinikalar tashkil etildi, yangi texnologiyalar joriy qilindi va xususiy tibbiyot sektori rivojlana boshladi. Hozirgi bosqichda esa tibbiy turizm xalqaro bozorga chiqish jarayonini boshdan kechirmoqda. Bu esa xorijiy bemorlarni jalb qilish, xalqaro standartlarga moslashish va marketing strategiyalarini ishlab chiqishni talab etadi. Mamlakatda tibbiy turizmni rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillarni bir necha guruhlariga ajratish mumkin.

Avvalo, iqtisodiy omillar muhim o‘rin tutadi. O‘zbekistonda tibbiy xizmatlarning narxi ko‘plab rivojlangan davlatlarga nisbatan ancha arzon bo‘lib, bu xorijiy bemorlar uchun jozibador hisoblanadi. Shu bilan birga, davlat tomonidan turizm va sog‘liqni saqlash sohalariga berilayotgan imtiyozlar ham ushbu yo‘nalishning rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Ikkinchi muhim omil bu tibbiy salohiyatdir. Mamlakatda malakali shifokorlar, zamonaviy tibbiy uskunalar va rivojlanayotgan klinikalar mavjud. Ayniqsa, stomatologiya, kardiologiya va reproduktiv tibbiyot sohalarida muayyan yutuqlarga erishilgan. Uchinchidan, geografik va tabiiy omillar ham muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonning markaziy geografik joylashuvi, iqlim sharoiti va tabiiy resurslari sog‘lomlashtirish turizmi uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Bundan tashqari, boy tarixiy va madaniy meros ham tibbiy turizmni boshqa turizm yo‘nalishlari bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi.

Kelgusida O‘zbekistonda tibbiy turizmni rivojlantirish istiqbollari juda kengdir. Avvalo, ixtisoslashgan tibbiy markazlarni tashkil etish orqali muayyan yo‘nalishlarda raqobatbardosh ustunlikka erishish mumkin. Masalan, kardiologiya, onkologiya yoki reproduktiv salomatlik yo‘nalishlarida markazlar tashkil etish xorijiy bemorlarni jalb qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmatlar sifatini oshirish va qulaylik yaratish mumkin. Telemeditsina, onlayn konsultatsiyalar va elektron tibbiy tizimlar bu borada muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish ham istiqbolli yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Xorijiy klinikalar bilan hamkorlik, qo‘shma loyihalar va mutaxassislar almashinuvi orqali xizmatlar sifati oshiriladi. Shu bilan birga, marketing strategiyalarini rivojlantirish orqali O‘zbekistonni tibbiy turizm markazi sifatida targ‘ib qilish zarur [2].

Biroq ushbu sohani rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar ham mavjud. Jumladan, xalqaro akkreditatsiya tizimining yetarli darajada joriy etilmaganligi, marketing faoliyatining sustligi, xizmatlar sifatining standartlashtirilmaganligi va til to‘siqlari asosiy muammolar sirasiga kiradi. Bundan tashqari, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ham xorijiy bemorlarni jalb qilishda muayyan qiyinchiliklar tug‘diradi. Shu sababli ushbu muammolarni

tizimli ravishda hal etish zarur. Tibbiy turizmni ilmiy jihatdan o‘rganish esa maxsus metodologik yondashuvni talab etadi. Ushbu yo‘nalishda tizimli yondashuv muhim hisoblanadi, ya’ni tibbiy turizm sog‘liqni saqlash tizimi, turizm infratuzilmasi va iqtisodiy mexanizmlarning o‘zaro bog‘liqligi asosida tahlil qilinadi. Statistika tahlil usuli orqali turistlar oqimi, xizmatlar hajmi va iqtisodiy ko‘rsatkichlar o‘rganiladi. So‘rovnoma va intervyu usullari yordamida esa bemorlarning fikri, ehtiyojlari va xizmat sifati baholanadi. Taqqoslash usuli orqali boshqa davlatlar tajribasi o‘rganilib, milliy model ishlab chiqiladi. Shuningdek, ekonometrik modellashtirish yordamida tibbiy turizmning rivojlanish istiqbollari prognoz qilinadi. SWOT tahlil esa ushbu sohaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashda muhim vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda tibbiy turizmni rivojlantirish katta istiqbollarga ega bo‘lgan yo‘nalish hisoblanadi. Ushbu soha orqali nafaqat sog‘liqni saqlash tizimi takomillashadi, balki mamlakat iqtisodiyotiga ham sezilarli daromad keltiriladi. Tibbiy turizmni samarali rivojlantirish uchun kompleks yondashuv, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida O‘zbekiston mintaqaviy tibbiy turizm markaziga aylanish imkoniyatiga ega bo‘lib, bu esa mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yusupov A.R. O‘zbekistonda xizmatlar eksportini rivojlantirish strategiyalari. – Toshkent: Fan, 2022. – 205 b.
2. Xudoyberdiyev O.K. Turizm marketingi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023. – 240 b.
3. Alimuhamedov D.S. Sog‘liqni saqlash iqtisodiyoti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 220 b.
4. Rahmonov I.A. Innovatsion texnologiyalar asosida turizmni rivojlantirish. – Toshkent: Innovatsiya, 2022. – 200 b.